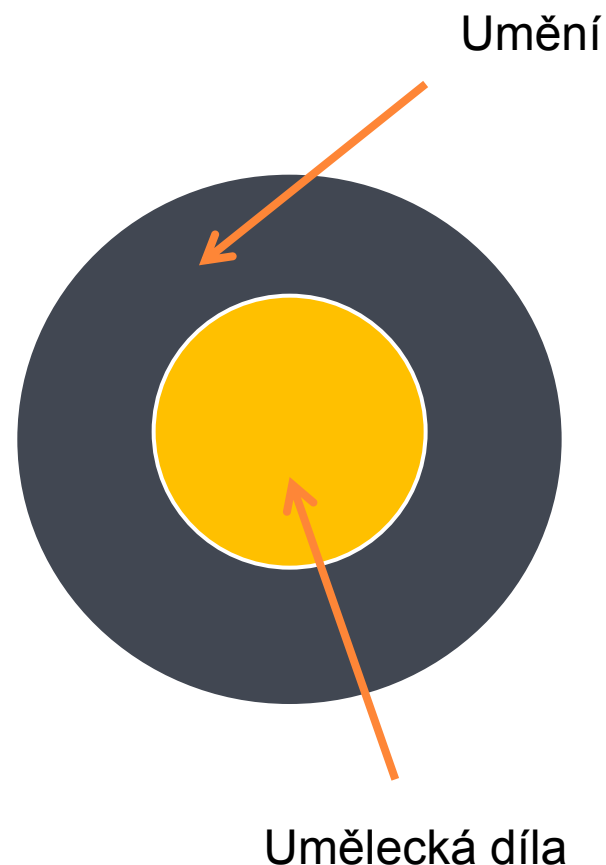

Úvod do uměnovědných studií

Umělecké dílo, kritika, vkus.

Pojem díla v umění

- ▶ Pojem umění je širší než množina uměleckých děl
- ▶ Existují umělecké „objekty“, jež nemají charakter „díla“ (improvizovaný hudební koncert, performance, výtvarné „objekty“)

Artefakt a estetický objekt

- ▶ hmotné dílo – artefakt
- ▶ estetický objekt – vzniká ve vědomí vnímatele, nehmotný
- ▶ během aktu recepce dochází ke **konkretizaci** díla (Ingarden) recipientem
- ▶ struktura díla je „nedourčená“, obsahuje „bílá místa“

Problematika otevřenosti uměleckého díla

- ▶ Umberto Eco: Opera aperta (1962)
 - ▶ otevřenost jako neurčitost komunikace
 - ▶ uzavřené dílo – středověké alegorie – symbolika fixována institucionálně, autorita pravidel čtení
 - ▶ proměna – až symbolismus 2. pol. 19. století
 - ▶ moderní umění

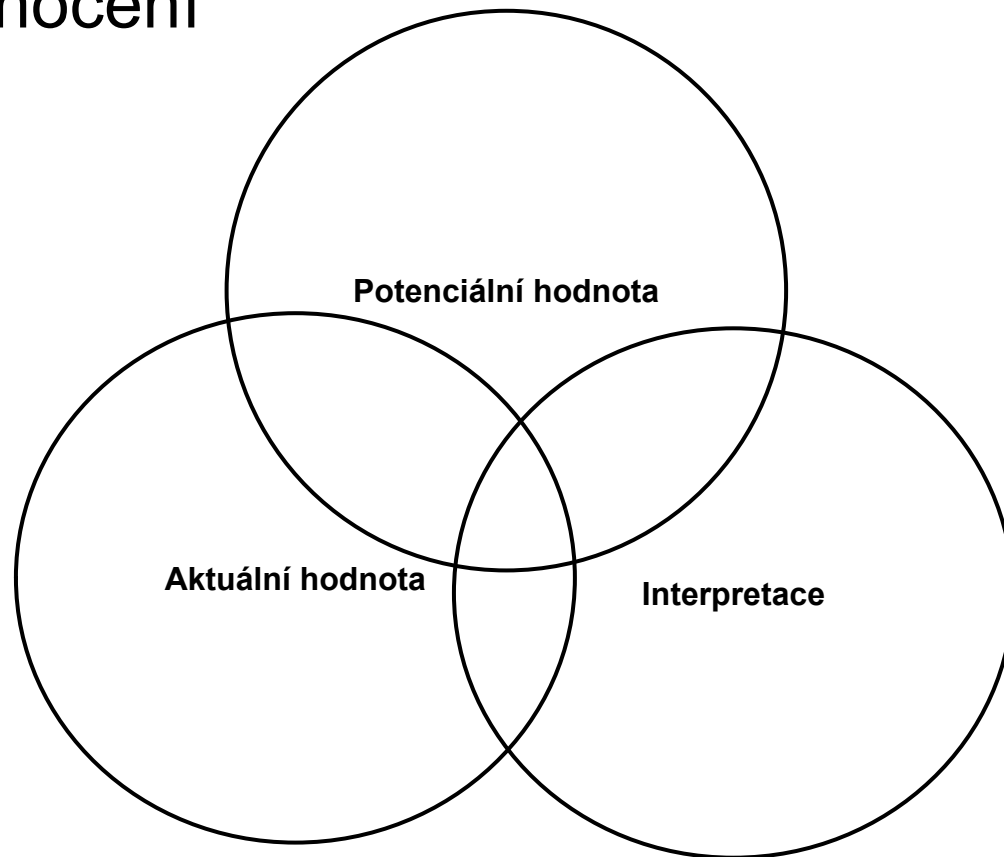
Co je umělecká kritika?

- ▶ Umění rozlišovat a posuzovat
- ▶ Intelektuální aktivita...
 - ▶ ...spočívající v usuzování
 - ▶ ...a formulaci hodnotících soudů
 - ▶ Tyto soudy jsou...
 - ...motivované a zdůvodněné!!!

Kritický soud

▶ Složky hodnocení

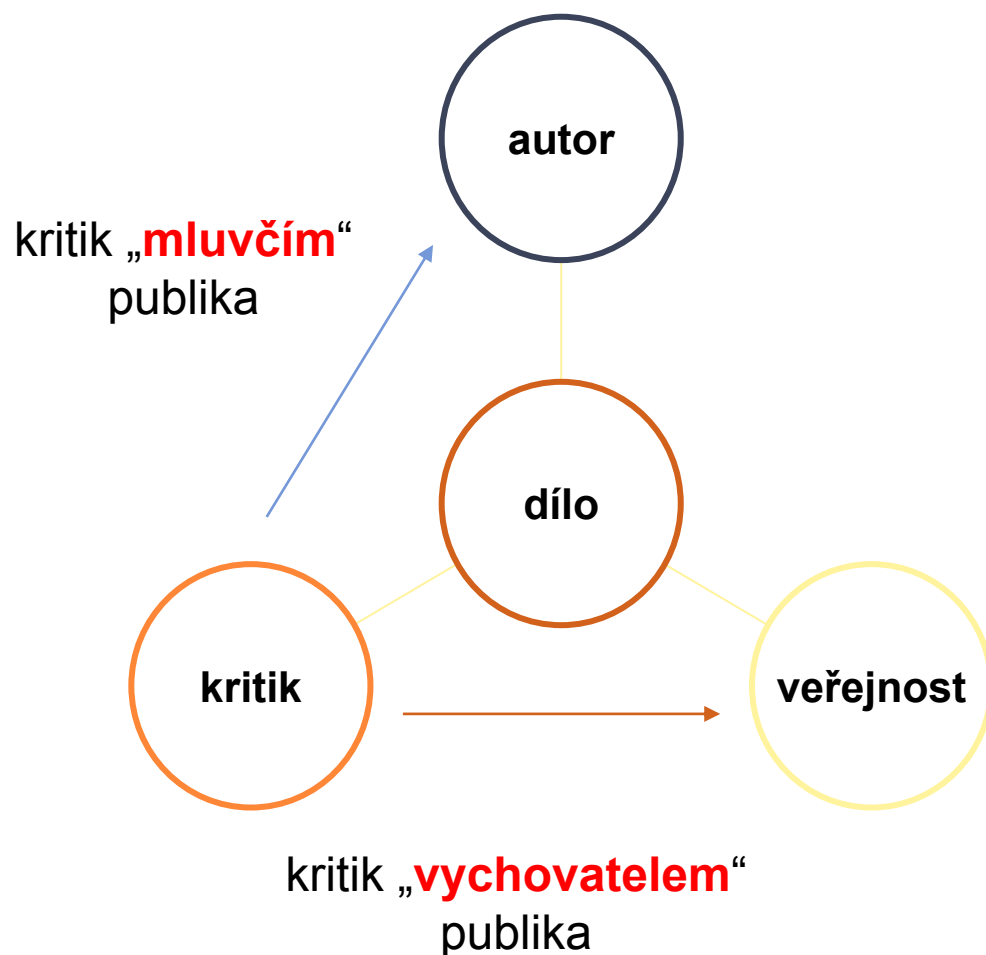
Kritický soud

- ▶ Subjektivní podíl
 - ▶ Estetický (vkusový) soud

- ▶ Objektivní podíl
 - ▶ Kognitivní složka

Umělecká kritika v sociálním poli

Nová umělecká díla

- ▶ Nelze uplatnit měřítko z minulosti
- ▶ Často nefungují ani obecné normy

- ▶ Vysoká múzická senzibilita (vkus)
- ▶ Pozorování a popis

Zrod umělecké kritiky

- ▶ Umění předstupuje před publikum
 - ▶ Renesance (umělecké – odborné disputace)
 - ▶ Diderot (Salón, 1759) – laická kritika
 - ▶ Růst vlivu kritiky – Schiller, Goethe, Baudelaire...

Pojem vkusu

- ▶ Subjektivní schopnost posuzovat a hodnotit objektivní kvality uměleckého díla
- ▶ Vztah jedince k uměleckému jevu/předmětu
 - ▶ Porovnání vlastních estetických norem s estetickou funkcí předmětu
- ▶ Schopnost
 - ▶ Pedagogické konotace

Hodnocení umění

- ▶ Antika, středověk
vs.
- ▶ Moderní umění (až zde pojem vkusu!)
- ▶ postupná emancipace od vazeb na racionální poznání i opouštění analogie s morálními soudy vzhledem k bezprostřednosti a smyslovým základům.
- ▶ Norma vkusu
 - ▶ Klasicismus: vznešeno, konvence
 - ▶ Romantismus: přirozenost
 - ▶ 20. století: moderní, aktuální, nové

Immanuel Kant

- ▶ ***Kritika soudnosti*** 1790
- ▶ „vkus je schopnost posuzovat krásno“
- ▶ formulace teze o „estetické autonomii“
- ▶ vkusový soud emancipován od vazeb na pojmy pravdy a dobra
 - ▶ „soud vkusu tedy není poznávacím soudem, **není tedy logický**, nýbrž estetický, a tím rozumíme takový soud, jehož motiv nemůže být jiný než **subjektivní**.“
 - ▶ „Zalíbení, které určuje soud vkusu, je zcela bez zájmu.“
Nezainteresované zalíbení estetického soudu stojí proti zalíbení, jež je spojeno se zájmem, což je *zalíbení v příjemném* nebo *zalíbení v dobrém*.
- ▶ subjektivní soud s obecnou platností (sensus communis)
- ▶ meze aplikovatelnosti

20. století

- ▶ **Člověk mající vkus...**
 - ▶ znalec umění
 - ▶ neposuzuje podle neměnných norem
 - ▶ schopnost rozpoznat krásu a kvalitu UD

- ▶ **Ten kdo udává vkus, utváří módu**

Sociologické pojetí vkusu

- ▶ Pierre Bourdieu (1930-2002)
 - ▶ *La distinction. Critique sociale du jugement* (1979)
- ▶ Vrozená vs. získaná schopnost
- ▶ Vzdělání a kulturní kapitál
- ▶ Elity, lidovost

